

Juanjo Garbizu

Monterapia: la muntanya com a via d'escapada

La passió per la muntanya de Juanjo Garbizu, nascut a Sant Sebastià l'any 1961, l'ha conduït a pujar nombrosos cims del País Basc, els Pirineus o els Alps, però també muntanyes mítiques com el Kilimanjaro o l'Aconcagua. Amb la seva experiència professional com a publicitari (és cofundador i director creatiu de l'empresa de comunicació Código), va decidir crear un lloc web anomenat *mendivideo.com*, on es pot accedir a més de 250 vídeos de muntanya enregistrats per ell mateix. Ara acaba de publicar *Monterapia. Cuesta arriba se piensa mejor* (que ja va per la segona edició), el primer llibre videoil·lustrat que s'ha fet, a cura de l'editorial barcelonina Dièresis.

AITZIBER ZUÑIGA

¿Ens trobem davant d'un nou concepte de llibre?

He mirat d'utilitzar un material video-gràfic meu per parlar de la muntanya. L'aportació de codis QR és nova, una aportació personal meua. Es tracta de fer un pont entre el món del paper, el que és analògic amb el que és digital. Si veus una portada amb un codi QR, això ja t'indica que el llibre t'oferirà il·lustracions. Avui dia hi ha molta cultura de YouTube i d'internet, i això ens permet apropar-nos a un públic determinat, fins i tot a gent més jove que està avesada a escanejar tot el que es mou.

¿Què hi expliques?

Al llarg dels capítols, i sempre tenint la muntanya com a rerefons, desenvolupo una sèrie de reflexions, perquè hi ha molts paral·lelismes amb la vida real de cada persona. Cada capítol sol començar amb una experiència meua, que pot ser al Pirineu, a la muntanya basca, més baixa, o fins i tot en una vall de l'Himàlaia. Tot això va provocant un seguit de reflexions sobre la muntanya en contraposició amb la societat actual de les noves tecnologies... Perquè tu saps que la muntanya és quelcom pur, aliè a tot allò i ho continuarà essent d'aquí a

mil anys. Hi ha una crisi de valors i, per tant, l'excursionisme aporta uns valors autèntics, que en aquest llibre s'aprofundeixen.

¿I això significa?

Doncs que per exemple, ara que la gent ho està passant realment malament, però queda la muntanya, que és molt assequible. Tot el llibre va en aquesta direcció: et va mostrant la muntanya per a dos grans públics. En primer lloc el muntanyenc o l'aficionat, a qui li desmitifiquem els mites de la literatura dels grans alpinistes, i que se sent reflectit en les situacions i experiències normals de la muntanya. Després, evidentment, el públic heterogeni que, en veure la foto d'una muntanya, li vénen ganas d'anar-hi.

¿Això és una mica la cita de Loretan que uses com a dedicatòria?

És clar. Erhard Loretan diu: «¿Com podem explicar a la gent que no ha pujat mai a una muntanya, encara que sigui baixeta, el que passa allà dalt?» Estic regalant aquest llibre a aquella gent que mai no ha entès res de la nostra afició per fer-li venir ganas d'anar a la muntanya.

¿Per tant diries que hi ha una certa dosi de romanticisme, de recerca de llibertat, en el teu llibre amb la idea de la muntanya com a via d'escapada? Efectivament. És just la idea que de Julio Villar escriu en el pròleg: d'alguna manera la muntanya necessita un toc d'atenció i tornar a aquesta idea de vagabunderia i del que tu dius, de romanticisme.

Explica'm com són aquests vídeos del llibre que hem de llegir a través d'un codi QR amb un telèfon intel·ligent o simplement introduint una adreça URL al nostre ordinador?

El vídeo no funciona com si haguéssim suplantat les fotografies. La mecànica del vídeo és dur les grans idees cada dos capítols, enregistrades per un locutor professional. Jo tinc moltíssimes hores de muntanya enregistrades, i he mirat de seleccionar una muntanya amable i propera al lector (llevat de l'inici del llibre). No volia treure ni l'Aconcagua ni la Jungfrau, sinó Collserola, per exemple. Que la gent vegi que estem caminant per un

lloc bonic, amable, herbós com un paisatge del País Basc, perquè s'animi i es motivi.

¿O sigui, que vols animar tant el muntanyenc experimentat com també aquells que encara no han anat a la muntanya?

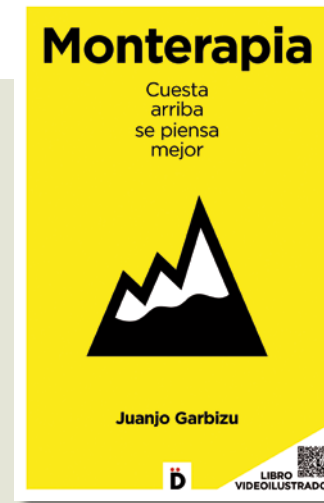
Aquest és el repte més difícil. Gent que mai ha anat a la muntanya però té un amic muntanyenc que fins i tot s'ha arribat a burlar d'ell: «¿Per què vas a la muntanya si no hi ha res allà dalt?»

¿Quan dius que «materialisme i competitivitat es relativitzen» a que et refereixes?

Jo al meu llibre cito un llibre que sempre m'ha impressionat molt, que és *El mal d'altura* de Jon Krakauer, que ha estat una mica l'antesala del que està succeint a l'Everest. Avui dia, si tens seixanta o vuitanta mil euros i ets un tio ric a qui li agrada el rollet de l'aventura, el que et queda per al soparet dels amiguets és l'Everest. S'està perdent una perspectiva i es banalitzava l'alta muntanya com si fos PortAventura, i encara més: es transforma l'Everest en un plató d'un xou d'impacte. ¡No m'ho puc creure! Quan veig que hi ha persones que no han vist mai en la seva vida uns grampons i van fins al camp base de l'Everest per situar-se a la zona de la mort, que no és pas un plató climatitzat, sinó un indret d'alta muntanya molt perillós... aleshores penso que la muntanya necessita un toc d'atenció, perquè s'està frivolitant. I això crea un efecte, perquè la gent ho veu des de casa seva, i quan arriba l'estiu diu «¡Anem a l'Aneto!», i n'hi ha que hi deixen la pell, perquè no van equipats ni preparats. Els mitjans t'estan mostrant una muntanya que sembla un parc temàtic. Cal tenir una mica de respecte.

Això em recorda la pel·lícula de Werner Herzog, *Scream of Stone* (1991), on es palesa la competitivitat absurda amb el misteri de la muntanya, en què els bojos conquereixen el món...

Sí, és terrorífic. És una falta de respecte a la muntanya total. Era impressionant aquella fotografia en doble pàgina que es va publicar als diaris d'una filera immensa de gent fent cua per pujar a l'Everest. Això és amb el que s'ha convertit l'Everest.

A *Monterapia* també parles dels paratges al límit i de les solucions que la muntanya ens ofereix. ¿Què vol dir això?

Quan explico per exemple una experiència que vaig tenir en un tresc l'any 1993 a la vall de Zanskar, que s'acabava d'obrir als occidentals, aleshores jo em vaig trobar amb una vall verge i pura i vaig veure com vivia aquella gent. Els monjos budistes d'una banda i després els habitants. Explico l'anècdota d'uns globus que duia per als nens, uns nens que mai havien vist un globus i no sabien perquè servia fins que jo no els ho vaig ensenyar. Vaig pensar després que potser havia semblat la llavor de la insatisfacció, perquè a un nen d'aquells li podia esclatar el globus. Això vol dir que aquests viatges per aquestes terres t'aboquen a un seguit de reflexions, però basades en quotidianitat. Això és un contrast.

¿Hi ha algun autor concret que t'hagi influenciat?

És curiós, però no sóc un gran lector de literatura de muntanya. M'agrada la narrativa, m'agraden les novel·les d'Amin Maalouf. Però en literatura de muntanya, et recomanaria vivament l'obra de Krakauer que t'he comentat abans.

Tu dius: «La muntanya té molt més en comú amb la vida del que penses»...

Justament. Fixa't que aquest llibre neix pujant a una muntanya, el Gambo, a la serra d'Aralar. A mi aquesta serra em fascina. La tinc a prop de casa. Jo em vaig preguntar a dalt del Gambo si tenia material per fer aquest llibre.

Vaig pensar que sí, que a la gent li agradaria. Tracto, per exemple el tema de solitud. Tot el dia estem hiperconnectats, per tant la muntanya et porta sempre a aquest estat pur, verge. És com un viatge en el temps on s'extrapola la societat actual, plena de materialisme, i et vas ubicant. La meua sorpresa quan vaig anar desenvolupant el llibre va ser descobrir que hi ha més paral·lelismes dels que mai hauria imaginat.

¿Quines muntanyes t'han impactat més o quines han estat les muntanyes on has tingut una experiència digna de ser contada?

Hi ha una muntanya concretament, perquè també hi ha un tema que és psicològic, que és el mont Cerví. Quan era petit tenia una capsa de llapis de colors de Caran d'Ache, una capseta preciosa, metàl·lica, -¿te'n recordes, oi?- amb la imatge del mont Cerví que se'm va quedar gravada per sempre. I quan a la fi veus el mont Cerví des de Zermatt creus que aquell cim l'ha col·locat allà el departament de turisme de Suïssa, perquè no pot ser tan perfecte. Per això, jo amb aquesta muntanya, hi he tingut una fixació especial. Quan vaig pujar-lo l'any 1995 va ser un moment meravellós.

Va ser com la magdalena de Proust, per dir-ho d'un mode literari...

Efectivament, era el temps trobat. Els meus llapis de Caran d'Ache eren la magdalena de Proust. Jo crec que és una història maca que després materialitzes.

¿I del País Basc, amb quina muntanya et quedes?

Al meu país hi ha una muntanya a Iparralde, a la frontera amb Navarra i França, que s'anomena Irubelakaskoa, que no arriba als mil metres d'altura, però que és perfecta perquè ho té tot. És en una vall absolutament allunyada, amb uns prats i uns penya-segats, una fageda treta d'un conte de fades; després puges a una cresta i et situes al cim i baixes per l'altra banda per un paisatge completament diferent. És una muntanya que m'enamora. Jo proposaria, en general, una ecologia dels cims secundaris perquè no hi trobes mai ningú. T'hi trobes sol completament i això és meravellós.